

SHAFIQUE **KESHAVJEE**

prințesa și profetul
poveste despre globalizare

Traducere din limba franceză

FLORENTINA DAN

Stilizare

MONICA ANDRONESCU

SHAFIQUE KESHAVJEE s-a născut în Kenya, în 1955, a locuit pentru scurt timp în Anglia, iar în 1963 s-a stabilit, împreună cu familia, în Elveția. Licențiat în științe sociale și politice, precum și în teologie, a fost vreme de trei ani secretar general al GBEU (Groupes Bibliques des Écoles et Universités) din Elveția romandă. S-a specializat în istoria comparată a religiilor, iar teza sa de doctorat (*Mircea Eliade et la coïncidence des opposés ou L'existence en duel*) a fost recompensată cu Premiul Societății Academice din Vaud „pentru un studiu de excelență dedicat gândirii lui Mircea Eliade“. Timp de cincisprezece ani a fost pastor la Biserica Reformată din cantonul Vaud.

NEMIRA

În primul rând față de Christophe Pinget, Isabelle și Pierre Respe Santschi, Jean-Claude Basset, Nicole Jolliet, Michel Egger și Andreas Matter. Observațiile și criticile lor m-au stimulat să încerc să formulez mai bine numeroase pasaje din carte. Însă versiunea finală a acestui text, evident, nu îi angajează cu nimic.

Țin, de asemenea, să le mulțumesc fiilor mei, David și Olivier, alături de care m-am bucurat de ultimele două călătorii în India, Kenia și Uganda și care m-au ajutat astfel să înțeleg mai bine mizele prezentate în roman.

Și în ultimul rând, dar nu cel din urmă, îmi exprim recunoștință față de acea micuță indiană din Bombay și păstrez amintirea întâlnirii noastre ca pe o perlă prețioasă, care mi-a tulburat existența prin frumusețea ei delicată și fragilă. Dacă vreodată, cu ajutorul lui Dumnezeu, această lucrare va deștepta o conștiință adormită va fi datorită ție, *mică prințesă*. Oriunde te-ai afla, fie ca binele făcut să ți se întoarcă însutit...

Cuprins

<i>Prolog</i>	9
PARTEA ÎNTÂI.....	13
Prada.....	15
Cuşca	19
Glutonul.....	27
Zborul	33
Ovalul.....	37
Oraşul.....	44
<i>Trezirea</i>	57
PARTEA A DOUA.....	67
Descumpănirea	69
Profetul.....	73
Patronul.....	87
Revolta	94
Reverențele.....	99
Revoluția	114
<i>Rezistența</i>	136

PARTEA A TREIA	183
Spaima și cănti	185
Furia	206
Acțiunea	214
Prințesa	218
Monstrul	222
Marea bucurie	228
<i>Responsabilitate</i>	235
Epilogul 1 – <i>După zece ani, varianta pesimistă</i>	245
Epilogul 2 – <i>După zece ani, varianta optimistă</i>	249
Epilogul 3 – <i>După zece ani, varianta dumneavoastră</i>	253
ANEXE – Texte propuse de Joseph Jesudasan, supranumit „Jeeji“	255
I. Cele „patru Nobile Adevăruri“ sociale	257
II. Ecoterapia și pilotica	259
III. Cincizeci de acțiuni pentru o altă globalizare (etică și economică, ecologică și ecumenică)	274
<i>Mulțumiri</i>	293

Prolog

Este ciudat cum unele întâlniri pot să schimbe o viață. Totul era atât de bine organizat... Și totuși, parcă prea bine organizat, aș avea acum chef să spun. Apoi a fost *ea*. *Ea și lumea ei*. Apoi a fost *el*. *El și lumea lui*. La început, panica a fost sentimentul cel mai puternic. Nimănui nu-i face plăcere să se simtă destabilizat. Iar eu nu fac excepție de la regulă. Micul meu univers clădit pe siguranță, conformism și respect s-a fisurat. Apoi, totul s-a prăbușit. Astăzi, mi se pare că o energie stranie, infinită și plină de gingășie mă locuiește în străfunduri. Dacă este o himeră, o nouă plâsmuire iluzorie?! Se poate. Numai viitorul îmi va da răspunsul. Așteptând ca timpul și viața să rezolve problema, m-am hotărât să vă istorisesc povestea mea. A mea și, poate, puțin și-a voastră...

Avertismente

1. Această poveste, după ce am meditat îndelung la ea, îmi pare astăzi suprarreală, mai reală decât realul. Ce a fost imaginație? Ce am trăit cu adevărat? Nu mai știu.

2. Dar am învățat un lucru important, anume că fiecare dintre noi, deși este într-un mod straniu unic prin personalitatea sa, uimitor, este irigat de aceeași (ne)omenie.

3. A crește în omenie – singura creștere demnă de acest nume – înseamnă să devii capabil de „a crea legături“, de a trăi relații marcate de respect și de rezistență la lipsa de respect. În special, cu aceia pe care îi excludem sau îi ignorăm; dacă este posibil, și cu aceia care ne exclud sau ne ignoră. Și – lucru uneori mult mai dificil – cu ceea ce noi excludem sau ignorăm în noi înșine (din inconstiență, din frică sau din ură). Această creștere este întremătoare și dureroasă. Într-adevăr, nu există creștere fără cruce.

4. Povestea se petrece la Mumbai (Bombay), unde bogăția extremă se întâlnește cu mizeria cea mai insuportabilă. Cu excepția câtorva detalii, s-ar fi putut petrece în oricare metropolă a lumii, fiecare devenind o imagine concentrată a realității și a transformării „satului nostru global“.

5. Un singur tip de întrebări se regăsește în această povestire: cum se face că, în ciuda experienței dobândite timp de secole, lumea noastră rămâne atât de inumană, de nedreaptă și de înrobitoare și de ce, în ciuda atâtor cuceriri ale cunoașterii și a „genialității“, la fiecare șapte minute un copil sub zece ani moare în continuare de foame? De ce mai mult de 800 de milioane de ființe umane ca voi și ca mine suferă în permanență de subnutriție și zac în cocioabe? De ce, la Sud, ca și la Nord, nevoia de hrană și/sau de sens continuă să cufunde în moarte atâția bărbați și femei, copii și bătrâni, cerșetori și milionari? Sau, spus într-un mod mai puțin brutal și mai general, cum putem noi, împreună, să ne trezim, să devenim mai liberi și mai responsabili în cadrul unui sistem globalizat de schimburi (în special economice, ecologice, sociale, tehnice,

politice, ideologice, culturale, familiale, religioase...) în care frontierele sunt tot mai volatile, iar competiția crește? Sau – trecând într-o zonă mai luminoasă și mai puțin complicată – cum putem noi să construim concret punțile unor raporturi pozitive între săraci și bogați, din bunuri sau din fericire? Răspunsurile i le datorez „micuței prințese“, care, cu ajutorul profetului, a avut curajul să se confrunte cu „monstrul-căpcăun“...

Partea întâi

Prada

Un tremur i-a străbătut corpul excitat. Când bărbatul cel tânăr și frumos i-a atins cu buzele fața parfumată, a crezut că o să leșine de bucurie. Totul era frumos. Totul era dans. Totul era muzică. În apropiere, colinele înverzite și înflorite. Departe, munții înzăpeziți și semeți ai Cașmirului. Sau ai Elveției. Și, mai ales, alături de ea, lângă ea, aproape în ea, acest semizeu care o săruta, care o mângâia...

Ousha era radioasă. Iar surâsul ei, mai frumos ca niciodată. Când a părăsit sala de cinema, nici n-a remarcat privirile aspre și dezaprobatoare ale celorlalți spectatori. Erau scandalizați că o „paria“, o „cerșetoare amărâtă“ îndrăznise să se așeze alături de ei, în aceeași sală de spectacol. Ousha nu i-a văzut. Sau, mai curând, obișnuită să plece ochii ca să nu fie sfârtecată de acest dispreț zilnic, s-a uitat în altă parte. În ea însăși. Visul a purtat-o într-o lume în care nu-i mai era foame, nu mai suferea.

- Povestește, Ousha, povestește-ne!

Prietenii ei, un grup de copii, toți între opt și paisprezece ani, o așteptaseră mai bine de trei ore în fața cinematografului. Au început s-o hărțuiască imediat cu o mie și una de întrebări. Bucuroasă, le-a descris acel univers perfect, în care binele învinge răul; unde totul este bogat și confortabil: casele, hainele, pantofii; unde totul este liniștit și plăcut: apa, hrana, mirosurile...

Într-un tren ticsit, s-a întors în cartierul în care trăiau părinții, sora și fratele adoptiv, un orfan rătăcitor, cules de pe străzi de familia ei. Prea săraci ca să închirieze un spațiu în care să pună câteva table și scânduri, nu se stabiliseră într-unul din numeroasele bidonvileuri¹ din Bombay, unde aproape jumătate din locuitorii megalopolei își găsiseră refugiul. De doi ani, fuseseră nevoiți să se obișnuiască să trăiască pe trotuarele înșesate de gunoaie. De mai multe ori deja, polițiști zeloși îi obligaseră să schimbe locul. Întotdeauna, găseau însă o altă margine de drum unde să-și reinstaleze cartoanele, corturile, prelatele...

Ousha nu știa ce să facă. Oare era bine să le povestească părinților experiența ei paradisiacă? Sau să o păstreze secretă, în inima ei... Știa prea bine că nu vor înțelege niciodată cum a îndrăznit fiica lor să cheltuiască douăzeci de rupii (echivalentul unei jumătăți de dolar!) – de cele mai multe ori câștigul zilnic după douăsprezece ore de cerșit – pentru un film, și nu pentru o pungă de orez. A ales să nu-și dezvăluie secretul.

Fata era de două ori bucuroasă. Nu numai că actorii sublimi au transpus-o într-o stare de fericire ireală, dar

¹ Ansamblu de locuințe mizere, din Bombay, în care trăiesc, în condiții precare, numeroși localnici (n. red.).

primise, în această zi fastă, cincizeci de rupii! Era mândră că obținuse dintr-o singură întâlnire, atât cât tatăl ei, zugrav ocazional, primea la sfârșitul unei zile lungi și trudnice. Cu recunoștință, a încercat să-și întipărească în memorie chipul acelui bărbat alb, înalt, împopoțonat cu o ciudată pânză roșie la gât, care îi dăduse suficienți bani ca să cumpere o cutie de lapte praf. Oucha îl reperase când ieșea dintr-un hotel de patru stele. Urmărindu-l mai întâi discret, îl abordase așa cum un pirat dezarmat ar asalta o navă bogată.

– *Mister, please, please...* implorase cu o voce emoționată și rugătoare, întinzând spre el mâna mică și osoasă.

În primul moment, el nici măcar nu se uitase la ea. Dar Ousha învățase să cerșească și nu oricum, ci cu artă. Insistând, dar fără să agaseze prea mult. Timp de aproape zece minute, se ținuse după el, întinzând mereu mânuța spre el și arătându-i stomacul gol. Bărbatul părea iritat de prezența ei și agresat de rugămintele neconținute ale altor cerșetori prost îmbrăcați sau ale vânzătorilor de fleacuri inutile. Cu mâna, părea să-i gonească de parcă și-ar fi croit drum printr-o colonie de musculițe. Când ea era pe punctul să renunțe, se produsese miracolul. Domnul cel înalt și atât de elegant îi vorbise cu o voce enervată:

– Ar trebui să fii la școală, în loc să cerșești!

Presupunând că pe bărbatul alb nu-l interesa viața ei și că era preocupat mai ales să-și ușureze conștiința sau să se descotorosească de ea, Ousha îi oferise o explicație simplă:

– Când mănânc o dată pe zi, sunt fericită. Și mama nu mai are destul lapte ca s-o alăpteze pe sora mea cea mică, îi spusese ea într-o engleză aproximativă, mințind (singura ei soră era cu câțiva ani mai mare decât ea...).

Spre marea ei surprindere, domnul cel înalt se lăsase înduioșat. O făcuse să înțeleagă că voia să o ajute, dar că, în loc să-i dea bani, pe care poate tatăl ei i-ar fi cheltuit pe alcool sau droguri, ar prefera să-i ofere o cutie cu lapte praf. Surâsul luminos al fetei l-a asigurat că luase o decizie bună. Împreună merseseră la primul vânzător ambulant care le-a ieșit în cale. Domnul bine îmbrăcat a cumpărat o cutie mare de la celebra marcă Birdley, la prețul de cincizeci de rupii. Cu mândrie, i-a dat-o micuței cerșetoare.

Ousha era fericită și i-a mulțumit din toată inima generosului binefăcător:

– *Oh, thank you, uncle!*

Bărbatul alb nu a înțeles această expresie familiară pe care copiii indieni o foloseau deseori cu adulții, ca să-și arate respectul și recunoștința. I-a dăruit fetei un surâs neprefăcut, i-a spus la revedere și a întins mâna să-i mângâie părul. Ousha, de la înălțimea celor doisprezece ani ai ei, era deja foarte drăguță și, când surâdea, chipul i se lumina. În ultimul moment, domnul cel generos a observat pe fața ei mai mulți negi, iar lângă ochi o rană umflată de puroi. Și-a reținut gestul și, jenat, i-a surâs, totuși. Apoi a plecat mulțumit de el și, în același timp, ușurat.

Fetița încercase să nu observe că bărbatul alb, din reflex, căuta o batistă, să se șteargă sau să se curețe. Așteptase să dispară în mulțime, apoi se întorsese la vânzătorul ambulant. Pentru cincizeci de rupii, fata i-a revândut cutia de lapte. Și, pentru prima dată în viață, și-a oferit un bilet la cinema.

Când s-a întâlnit cu sora ei în colțul său de trotuar, nu a observat că un bărbat cu privirea dură, care purta un colier negru, o urmărise ...

Cușca

Mary era fericită! După atâția ani grei, în sfârșit ambițiile ei secrete începeau să se concretizeze. Cu delicatețe, tânăra femeie a pus pe o masă joasă scrisoarea care aducea vestea cea bună. Apoi, într-o explozie de fericire, a început să danseze și să cânte cu vocea ei cea frumoasă. Îi părea rău că prietenul ei nu ajunsese încă. De-abia aștepta să-i povestească. Dar pentru că el nu era, a alergat spre telefon să-i spună mamei:

– Mamă! Am primit răspunsul...

– Și?

– Am fost aleasă!

Mama lui Mary era tulburată. Era o onoare pentru fata ei, dar, în același timp, știa că povestea asta avea s-o țină departe de ea mulți ani.

– Bravo, draga mea... mă bucur pentru tine.

– Sigur, mami? Știi că o să vin să te văd în fiecare an.

Și India nu e chiar așa departe, doar nouă ore de zbor...